

Пушкін Олександр Сергійович
(1799-1837)
російський поет

Вперше О.Пушкін проїжджав нашою землею в середині вересня 1820 року, добираючись із Криму через Перекоп, Херсон, а далі – Миколаїв, Одесу – до місця нової служби - в Кишинів. Поет любив побути “в тени украинских черешен”. Їхав він із Гурзуфа через Перекоп, Чорну долину, Каховку, переправився через Дніпро, а далі йшла правобережна Херсонщина: Берислав, Дар’ївка, Копані. На Херсонщині О.Пушкін був проїздом на початку періоду, який увійшов до історії літератури як “південне заслання поета”.

Пушкін чекаючи приїзду К. Собанської з Херсона, занотував блискучий вірш “Ночь”. То був час найвищого злету любові й надії:

...Мой голос для тебя и ласковый и томный,
Тревожит позднее молчанье ночи темной...

Початок народження цих чудових рядків про кохання покладено під час переправи біля нашого Берислава у 1920 році. О.С. Пушкін не забув згадати про це у листі. Ось його слова, звернені до Кароліни Ржевуської (Собанської): „А вы, между тем, по прежнему прекрасны, так же, как и в день переправы”.

Тодішня Херсонщина була степовою пустелею, місцем покарання для непокірних. У Чаплинку Катерина II заслала турбаївських повстанців. О.Пушкін на власні очі бачив наслідки її царювання по всьому краю. Перебуваючи на Півдні, в записках називає її “Тартюфом у спідниці та короні”. Переповнений враженнями, він писав про Херсонщину: “Степи рівні, самотні, без якихось змін і предмета Землі здатні до родючості, але безводні і тому мало заселені. Вони відзначаються великою кількістю трави, ковилою, котра при сході сонця являє собою чистого срібла хвилююче море”. У Каховці поет записав: “Види надзвичайно мальовничі, я мало бачив у своїй мандрівці такі, які міг би порівняти з ними”.

Появу О.С.Пушкіна в Херсоні пов’язували із перебуванням його в маєтку двоюрідного діда І.А.Ганнібала у селі Білозерка. Саме тут поет познайомився з творами місцевих літераторів С.Боброва, П.Захар’їна, С.Гуманського, І.Зайцевського та ін. Книжки І.Захар’їна мали вплив на творчість поета і знайшли відлуння у трагедії “Борис Годунов”. А “Таврида” С.Боброва слугувала своєрідним заспівом до романтичної поеми “Бахчисарайський фонтан”.

Зустріч із Херсоном схвилювала поета і заронила в його душу задум про написання історії Ганнібалів. Великий поет завжди пишався тим, що під час заснування міста головним будівничим був його предок – старший син «арапа Петра Великого» Іван Абрамович Ганнібал.

З великим інтересом і хвилюванням збирав поет відомості про І.А.Ганнібала, з чийм ім'ям пов'язане заснування фортеці, міста і адміралтейства. Пушкін із гордістю писав: "Його постанови донині поважають в південному краї Росії, де бачив я стариків, котрі ще жваво зберігали пам'ять про нього".

У Херсоні він був один-два дні. У ті часи провінційне місто було міщанським, чиновницько-купецьким. Поет зупинився в будинку по вулиці Арнаутській на околиці Херсона (нині район Забалки). У майбутньому цій вулиці було присвоєно ім'я геніального поета. У Херсоні О.С.Пушкін відвідав губернські і повітові установи, обійшов усю Херсонську фортецю вздовж валів, відвідав адміралтейство, суднові верфі. Глибоке враження справила пристань з іноземними суднами.

У південному місті О.Пушкін оглянув фортецю, відвідав Катерининський собор, побував у Греко-Софіївській церкві. Приїзд поета в Херсон лишився майже не поміченим: лише незначна частина жителів вже читали його твори.

Травень 1824 р. Пушкіну доручають вирушити в повіти Херсонський, Єлисаветградський і Олександрівський, бо в цих місцях з'явилась сарана. Пушкін поїхав. Звіт його Воронцову був такий:

«23 мая – Летела, летела

24 мая – И села,

25 мая – Сидела, сидела,

26 мая – Все съела

27 мая – И вновь улетила.

(Коллежский секретарь Александр Пушкин).»

Існує записана з переказів розмова поета з селянами на полі, де вони мусили винищувати сарану. О.Пушкіна вразили місця: "Как и Таврия, так и тогдашняя Херсонщина были степной пустыней, - ни деревца, ни воды, ни настоящего села".

Про наш край поет не забував і під час заслання в селі Михайловському. Отже, О.Пушкін відвідав вдруге наш край 25-26 травня 1824 р. (5-6 червня за новим стилем). Відмітивши свій 25-й день народження, поет виїхав в Одесу.

Ім'ям О.Пушкіна названі вулиці в Каховці й Бериславі. У Каховці й Генічеську встановлено погруддя поета. З метою увічнення пам'яті видатного поета на честь 200-літнього ювілею з дня народження його ім'я було присвоєно скверу, розташованому поблизу будівлі міського відділу РАГС і ЗОШ І-ІІІ ступенів № 28 міста Херсона.

Твори

1. Пушкин А. С. Полное собрание сочинений : в 10 т. – Л., 1997.

Про нього

2. Голобородько, Ю. К. Два дня у травні // У роки своя пам'ять / Ю.К. Голобородько. - Херсон : ВАТ ХМД, 2006.- С. 5-19.

Довідкові видання

3. Пушкін Олександр Сергійович // Українська радянська енциклопедія : в 12 т. Т.9. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1983. – С.203.
4. Пушкін Олександр Сергійович // Український радянський енциклопедичний словник / редкол. А.В. Кудрицький (відп. ред.) [та ін.]. : в 3 т. Т. 3. – 2-ге вид. - К. : Голов. ред. УРЕ, 1987. – С.53.
5. Пушкин Александр Сергеевич // Краткая литературная энциклопедия : в 8 т. Т.6. – М. : Сов. энцикл., 1971. – Стб. 92-105.